

CÁC BIỆN PHÁP QUẢN LÝ XÂY DỰNG HỆ THỐNG CÂU HỎI TRẮC NGHIỆM KHÁCH QUAN Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ

MEASURES TO CONSTRUCT AND MANAGE THE SYSTEM OF MULTIPLE CHOICE QUESTIONS IN SECONDARY SCHOOL

Nguyễn Bảo Hoàng Thanh

Trường Đại học Sư phạm – Đại học Đà Nẵng

Email: thanhnbh@dce.udn.vn

Lê Văn Hoàng

Phòng GD&ĐT huyện Hòa Vang, TP. Đà Nẵng

TÓM TẮT

Trong thực tiễn công tác quản lý giáo dục hiện nay thì việc xây dựng hệ thống câu hỏi trắc nghiệm khách quan dùng để kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của học sinh là rất cần thiết và là một đòi hỏi của thực tiễn giáo dục trung học cơ sở hiện nay. Dựa vào cơ sở lý luận về lý thuyết quản lý giáo dục, lý thuyết soạn thảo bài trắc nghiệm, câu hỏi trắc nghiệm khách quan, quy trình xây dựng bộ câu hỏi trắc nghiệm. Từ đó, chúng tôi đã khảo sát thực trạng trên địa bàn Hòa Vang và đề xuất sáu biện pháp quản lý nhằm giúp các trường trung học cơ sở quản lý tốt hơn, đồng bộ hơn và hiệu quả hơn công tác xây dựng hệ thống câu hỏi trắc nghiệm khách quan.

Từ khóa: quản lý giáo dục; câu hỏi trắc nghiệm; trung học cơ sở.

ABSTRACT

In the current reality of educational management, constructing the system of multiple-choice questions used to test and evaluate the academic performance of students is essential and is a demand of secondary education today. Based on the theoretical basis of the theory of educational management, the theory of preparing multiple-choice questions and the process of building multiple-choice questions, the situation in Hoa Vang district has been investigated and six measures to help secondary schools manage the task of building multiple-choice questions better, more synchronously and more effectively are proposed.

Key words: educational management; multiple-choice questions; secondary school.

1. Đặt vấn đề

Trong giai đoạn hiện nay, nền giáo dục Việt Nam cần có những đổi mới căn bản để đạt được mục tiêu đã đề ra trong Luật giáo dục 2005 "Mục tiêu giáo dục là đào tạo con người Việt Nam phát triển toàn diện, có đạo đức, tri thức ..." [4]. Theo chủ trương đổi mới giáo dục thì cần đổi mới nhiều vấn đề trong đó có đổi mới kiểm tra, đánh giá. Đánh giá là thành tố quan trọng của một thể thống nhất trong quá trình giáo dục. Kiểm tra được xem là phương tiện và hình thức phổ biến nhất của đánh giá. Hiện nay phương pháp kiểm tra truyền thống tự luận và kiểm tra đánh giá bằng trắc nghiệm đang sử dụng song song. Để có một bài kiểm tra tốt cần có câu hỏi kiểm tra tốt. Câu hỏi kiểm tra có vai trò hết sức quan trọng trong hoạt động dạy học trong các nhà trường hiện nay.

Trong thực tiễn công tác quản lý giáo dục thì việc quản lý xây dựng hệ thống câu hỏi kiểm tra để đánh giá kết quả học tập là rất cần thiết và là một đòi hỏi của thực tiễn giáo dục trung học cơ sở (THCS) hiện nay.

2. Hệ thống câu hỏi trắc nghiệm khách quan (TNKQ)

Hệ thống câu hỏi kiểm tra là một tập hợp các câu hỏi, mỗi câu hỏi tương ứng với một chuẩn kiến thức, kỹ năng nào đó trong chương trình môn học, được sắp xếp theo một trình tự logic.

Hệ thống câu hỏi kiểm tra cần phải đảm bảo đánh giá toàn diện các mặt kiến thức, kỹ năng và thái độ. Phải phục vụ trực tiếp cho các dạng kiểm tra. Phải bao gồm các câu hỏi được biên soạn căn cứ theo mức độ nhận thức của Bloom đối với từng đơn vị kiến thức. Thường xuyên được sửa đổi, bổ

sung đáp ứng yêu cầu đổi mới đánh giá kết quả học tập của học sinh (HS). Quy trình xây dựng hệ thống câu hỏi kiểm tra nói chung và câu hỏi TNKQ nói riêng trong trường THCS cần phải được thực hiện khoa học và cụ thể. Việc xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ theo định hướng xây dựng NHCH đang được các nước trên thế giới nghiên cứu thực hiện [3].

Ngân hàng câu hỏi là một tập hợp các câu hỏi; trong đó, các câu hỏi được phân tích, định cỡ về độ khó, độ phân biệt,... được sắp xếp và đánh số theo môn học, khối lớp, chuẩn chương trình, nội dung chương trình,... để phục vụ cho việc xây dựng các đề kiểm tra [2].

Việc xây dựng ngân hàng câu hỏi cần phải tiến hành chặt chẽ, khoa học qua một quy trình các bước xác định trước [5].

3. Thực trạng quản lý xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ tại các trường THCS trong giai đoạn hiện nay

Qua nghiên cứu hồ sơ quản lý, các bảng thống kê số liệu hàng năm từ năm học 2010-2011 đến nay của Phòng Giáo dục và Đào tạo (GD&ĐT) và các trường THCS trên địa bàn huyện Hòa Vang. Cùng với đó, chúng tôi cũng đã tiến hành khảo sát bằng phiếu hỏi 29 cán bộ quản lý, 294 giáo viên của 11 trường THCS huyện Hòa Vang, thành phố Đà Nẵng để tìm hiểu thực trạng công tác giáo dục huyện Hòa Vang nói chung và công tác quản lý xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ nói riêng. Chúng tôi đã dùng phương pháp thống kê toán học, phương pháp phỏng vấn chuyên gia, phương pháp nghiên cứu hồ sơ, ... Qua đó, chúng tôi có những nhận định như sau:

- Giáo dục THCS của huyện Hòa Vang đã có những bước chuyển mình rõ rệt, phát triển mạnh cả về quy mô trường lớp, được đầu tư cơ sở vật chất, chất lượng giáo dục toàn diện được cải thiện. Tuy nhiên, công tác kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của học sinh THCS còn nhiều bất cập và thiếu tính đồng bộ giữa các địa phương. Việc xây dựng hệ thống câu hỏi nói chung và câu hỏi

TNKQ dùng phục vụ cho công tác kiểm tra đánh giá tại nhiều cơ sở giáo dục chưa thực hiện. Trang thiết bị phục vụ cho công tác này còn chưa được đầu tư.

- Đa số cán bộ quản lý (CBQL) từ Phòng GD&ĐT đến các trường của Huyện chưa quan tâm đến việc thiết lập một hệ thống câu hỏi TNKQ tại đơn vị để sử dụng. Điều này trái ngược với nguyên tắc công bằng trong kiểm tra đánh giá. Nếu không có một hệ thống câu hỏi được xây dựng khoa học, đúng quy trình, có sự phân tích định cỡ dựa trên chuẩn kiến thức kỹ năng thì không thể tạo ra được mặt bằng chung khi tiến hành công tác kiểm tra đánh giá tại một địa bàn rộng như một quận (huyện) hay một thành phố (tỉnh).

- Công tác tuyên truyền nâng cao nhận thức cho CBQL và giáo viên (GV) chưa thực hiện thường xuyên. Số lượng các văn bản chỉ đạo và hướng dẫn công tác quản lý chưa được ban hành nhiều. Công tác xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ chưa gắn liền với một số công tác khác tại cơ sở giáo dục.

- Phòng GD&ĐT và các trường THCS vẫn còn xem nhẹ công tác bồi dưỡng năng lực cho giáo viên về công tác kiểm tra đánh giá kết quả học tập của học sinh, các bộ giáo trình, tài liệu cung cấp cho CBQL và GV nghiên cứu chưa được trang bị đầy đủ.

- Phòng GD&ĐT cũng như các trường THCS hầu như chưa xây dựng một quy trình quản lý công tác xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ. Các câu hỏi tạo ra lưu trữ rời rạc, chưa có hệ thống, chưa dùng phần mềm hay tổ chức thành các thư mục trên máy tính để lưu trữ cho dễ khai thác, sử dụng và làm các bài kiểm tra.

Có nhiều nguyên nhân dẫn đến thực trạng nêu trên, trong đó có một nguyên nhân chính là sự yếu kém trong công tác quản lý bởi vì mọi thành công hay thất bại trong giáo dục đều bắt nguồn từ quản lý. Công tác quản lý của Phòng GD&ĐT, của Hiệu trưởng các trường THCS được xem là một khâu đột phá để xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ

ở các trường THCS.

4. Các biện pháp quản lý xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ ở các trường THCS huyện Hòa Vang

4.1. Nâng cao nhận thức về quản lý xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ cho CBQL và GV

Phòng GD&ĐT cần chủ động xây dựng công văn, đề cương tuyên truyền nhằm tác động đến tư tưởng, tình cảm, nhận thức của CBQL, GV về việc xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ.

Chi bộ Đảng Phòng GD&ĐT cần có Nghị quyết chuyên đề về công tác xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ tại các trường THCS.

Phòng GD&ĐT tổ chức hội thảo, họp để triển khai đầy đủ các văn bản của cấp trên về công tác quản lý xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ.

Hiệu trưởng các trường THCS tổ chức hội thảo toàn thể giáo viên để triển khai các văn bản của Phòng GD&ĐT, tuyên truyền nâng cao nhận thức về công tác xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ.

Nhà trường cần triển khai kế hoạch xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ trong các buổi sinh hoạt chuyên môn định kỳ hàng tháng.

Hiệu trưởng nhà trường tuyên truyền mục đích và những lợi ích của việc kiểm tra đánh giá học sinh bằng hệ thống các câu hỏi TNKQ đối với GV, phụ huynh và HS toàn trường.

4.2. Nâng cao năng lực của cán bộ quản lý và giáo viên về xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ

Nâng cao năng lực cho CBQL, GV trong công tác xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ là làm cho mọi người hiểu và nắm rõ chuẩn kiến thức, kỹ năng của môn mình giảng dạy, vận dụng chuẩn kiến thức, kỹ năng vào công tác giảng dạy, kiểm tra đánh giá và biên soạn hệ thống câu hỏi TNKQ, giúp cho GV biết rõ kỹ thuật, kỹ năng biên soạn một câu TNKQ, một đề TNKQ theo đúng quy trình khoa học.

Để thực hiện thành công công tác này cần thực hiện một cách đồng bộ các công việc quản lý sau:

- Phòng GD&ĐT, các trường THCS cần tuyển chọn những CBQL và GV có năng lực trong

công tác này làm nòng cốt.

- Xây dựng kế hoạch tập huấn nâng cao năng lực cho CBQL và GV.

- Xác lập các môn đùn, nội dung các chuyên đề để tổ chức bồi dưỡng tập huấn cho CBQL và GV.

- Triển khai công tác tập huấn nâng cao năng lực biên soạn các câu hỏi TNKQ và xây dựng hệ thống câu hỏi theo chuẩn kiến thức kỹ năng.

- Liên kết với Trường Đại học Sư phạm triển khai tập huấn năng lực xây dựng ngân hàng câu hỏi TNKQ.

- Tăng cường vai trò tự học, tự nghiên cứu tài liệu của giáo viên trong việc xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ.

4.3. Lập quy trình quản lý công tác xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ theo định hướng xây dựng NHCH ở trường THCS

Đề xuất được một quy trình phục vụ công tác quản lý xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ theo định hướng xây dựng NHCH là một biện pháp then chốt và quan trọng nhất, nó đảm bảo cho hệ thống quản lý được hoạt động theo định hướng, dễ kiểm soát và không phải sợ “chệch đường ray”.

Quy trình quản lý ở trường THCS được thực hiện thông qua các bước cơ bản sau:

Bước 1: Lãnh đạo các trường liên hệ với tổ bộ môn để yêu cầu nộp câu hỏi TNKQ.

Bước 2: Lãnh đạo nhà trường cùng với GV chuyên trách khảo thí tiếp nhận câu hỏi.

Bước 3: GV chuyên gia bộ môn của trường kiểm tra định dạng và nội dung câu hỏi TNKQ. Nếu đúng thì thực hiện tiếp bước 4, nếu sai thì quay lại bước 2.

Bước 4: Lãnh đạo trường ký nhận câu hỏi và chuyển cho bộ phận quản lý hệ thống NHCH.

Bước 5: Khi đến kỳ kiểm tra hoặc thi thì Phó hiệu trưởng chuyên môn có một yêu cầu về cấu trúc đề thi gửi cho cán bộ chuyên trách khảo thí.

Bước 6: Cán bộ chuyên trách xuất đề thi theo yêu cầu về cấu trúc.

Bước 7: Tổ chức thi.

Bước 8: Cán bộ chuyên trách khảo thí, GV chấm bằng máy hoặc thủ công và phân tích câu hỏi.

Bước 9: Tổ bộ môn chỉnh sửa điều chỉnh các câu hỏi không đảm bảo.

Bước 10: Chuyển câu hỏi vào ngân hàng của trường đồng thời gửi 1 bản cho bộ phận phụ trách NHCH của Phòng GD&ĐT.

4.4. Công tác triển khai của Phòng GD&ĐT nhằm quản lý các trường THCS trong việc thực hiện quy trình xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ

Theo quy định của Luật giáo dục, của Điều lệ trường trung học thì các trường THCS chịu sự quản lý trực tiếp của Phòng GD&ĐT. Do vậy việc chỉ đạo và quản lý của Phòng GD&ĐT đối với các trường là hết sức cần thiết.

Để thực hiện tốt nhiệm vụ quản lý của Phòng GD&ĐT thì cần tiến hành các nội dung sau:

- Liên hệ với Bộ GD&ĐT, Sở GD&ĐT, Trường Đại học Sư phạm tìm kiếm, tổng hợp và xây dựng bộ tài liệu bồi dưỡng kỹ năng cho CBQL và GV.

- Lập đề án xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ theo định hướng xây dựng ngân hàng câu hỏi.

- Xây dựng hệ thống các văn bản chỉ đạo.

- Ban hành quy chế về kiểm tra, đánh giá kết quả xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ đối với các trường THCS.

- Đưa nội dung xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ vào quy chế thi đua khen thưởng của ngành.

- Dự toán kinh phí chi cho công tác xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ.

- Đưa nội dung xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ vào các buổi sinh hoạt chuyên môn.

4.5. Ứng dụng công nghệ thông tin (CNTT) trong quản lý xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ

Tăng cường ứng dụng CNTT trong việc chỉ đạo và thực hiện việc biên soạn câu hỏi TNKQ là biện pháp hỗ trợ nhằm nâng cao hiệu quả công tác quản lý.

Cần ứng dụng CNTT vào tất cả các khâu, các bước trong quy trình xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ. Bước đầu cần trang bị kỹ thuật trình bày văn bản cho CBQL và GV nhằm phục vụ cho việc viết câu hỏi trên máy tính cá nhân; đầu tư viết phần mềm quản lý và khai thác hệ thống TNKQ, ví dụ như các phần mềm: trộn và in đề, lưu trữ câu hỏi và xuất các đề kiểm tra, phần mềm thi trực tuyến, phần mềm chấm kết quả và phân tích câu hỏi TNKQ,...

4.6. Tăng cường công tác kiểm tra, đánh giá việc xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ

Kiểm tra, đánh giá là một khâu không thể thiếu trong quá trình quản lý, theo Đặng Quốc Bảo thì “không kiểm tra coi như không quản lý” [1]. Như vậy, để nắm bắt tình hình công tác xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ ở trường THCS thì cần tiến hành các biện pháp kiểm tra, đánh giá nhằm có những điều chỉnh phù hợp hơn trong quá trình quản lý. Việc kiểm tra được tiến hành:

- Phòng GD&ĐT kiểm tra (thường xuyên hay đột xuất) công tác quản lý quy trình xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ tại các trường THCS.

- Hiệu trưởng kiểm tra nội bộ các hoạt động có liên quan đến quy trình của công tác quản lý xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ tại trường.

- Qua kiểm tra cần có những đánh giá, có điều chỉnh về hoạt động xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ.

5. Kết luận

Từ kết quả nghiên cứu thực trạng ở huyện Hòa Vang, chúng tôi cho rằng việc xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ là một trong những nhiệm vụ trọng tâm của nhà trường THCS trong giai đoạn hiện nay, nó tác động trực tiếp đến công tác kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của học sinh. Việc xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ phụ thuộc vào

các vấn đề sau: nhận thức của CBQL, GV; kỹ năng và trình độ của CBQL, GV; khâu xác định các bước và lập quy trình quản lý; các biện pháp triển khai đồng bộ của Phòng GD&ĐT đến các trường; việc ứng dụng CNTT trong quản lý; công tác thanh tra, kiểm tra trong hoạt động quản lý xây dựng hệ thống câu hỏi TNKQ. Do vậy, việc xác

định tầm quan trọng, thấy được các điểm mạnh, điểm yếu để đề xuất cách thức quản lý những vấn đề nêu trên sẽ góp phần nâng cao chất lượng giáo dục nói chung và công tác kiểm tra đánh giá kết quả học tập của học sinh nói riêng ở các trường THCS trong giai đoạn hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Đặng Quốc Bảo (1997), *Một số khái niệm về QLGD*, trường Cán bộ quản lý giáo dục - Đào tạo, Hà Nội.
- [2] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2006), *Chương trình giáo dục phổ thông Những vấn đề chung*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
- [3] Dự án Phát triển Giáo dục THCS II (2007), *Tài liệu hội nghị tập huấn xây dựng ngân hàng câu hỏi*, Hà Nội, 1/2007.
- [4] *Luật giáo dục* (2005), NXB Chính trị Quốc gia Hà Nội.
- [5] Nguyễn Bảo Hoàng Thanh (2006), *Đề tài NCKH và công nghệ cấp Bộ: Xây dựng ngân hàng đề thi môn Vật lý hệ tin chỉ và phần mềm đánh giá kết quả học tập của sinh viên trên mạng máy tính*, Mã số B2006-ĐN-03-09.